

B.2 Obyvatelstvo

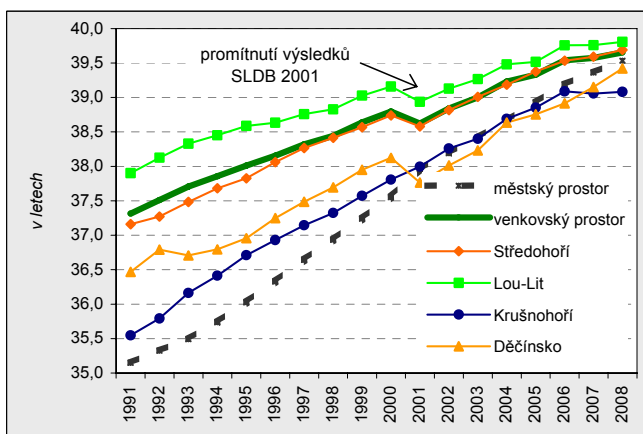
POČET OBYVATEL A JEJICH VĚK

Ve venkovských oblastech (66 % území kraje) žije 17 % obyvatel Ústeckého kraje. **Nejvíce urbanizované** jsou okresy Most, Teplice a Ústí nad Labem, kde je na venkově méně než 10 % obyvatel. Naopak v okresech Louny a Litoměřice venkov představuje více než třetinu obyvatel.

Zatímco ve městech dlouhodobě počet obyvatel spíše klesá (s výjimkou posledních 3 let v důsledku zahraniční migrace), **na venkově neustále pozvolna roste**. K největšímu nárůstu došlo v oblasti Děčínska (téměř o třetinu od roku 1991) a v Krušnohoří a Středohoří (o více než pětinu). Ve všech případech se jednalo o výhradně pozitivní vliv migrace (blíže viz následující podkapitoly).

Rozdíly v průměrném věku obyvatel jednotlivých oblastí venkova a měst nejsou velké. Přesto však určité rozdíly ve věkové struktuře obyvatel existují. Ve venkovském prostoru jako celku je například menší podíl nejstarší věkové skupiny (ve prospěch obyvatel v ekonomicky aktivním věku), nicméně i toto se bude postupně měnit, neboť věková skupina 50 až 64 let je početnější na venkově než ve městech (tj. generace těch, kteří se narodili po válce). Naopak skupina 15 až 29letých už je silnější ve městech. Tento **odlišný vývoj věkové struktury** populace je ovlivněn zejména odsunem německého obyvatelstva v pohraničních oblastech a zároveň následnou rychlou urbanizací regionu podpořenou rozvojem těžkého průmyslu ve městech. Časem se však tyto odlišné věkové struktury obyvatelstva sblíží (starší venkov stárne pomaleji než město) a průměrný věk obyvatel všech oblastí se k sobě neustále přibližuje.

Vývoj průměrného věku

údaje o počtu obyvatel, věkové struktuře i průměrném věku jsou uvedeny k 31. 12. 2008

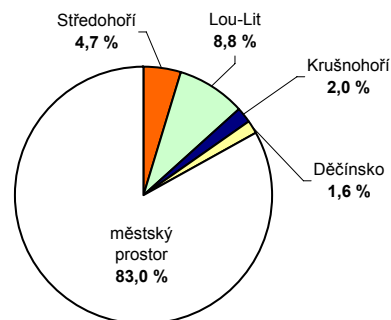
Počet obyvatel a průměrný věk:

údaje k 31. 12. daného roku

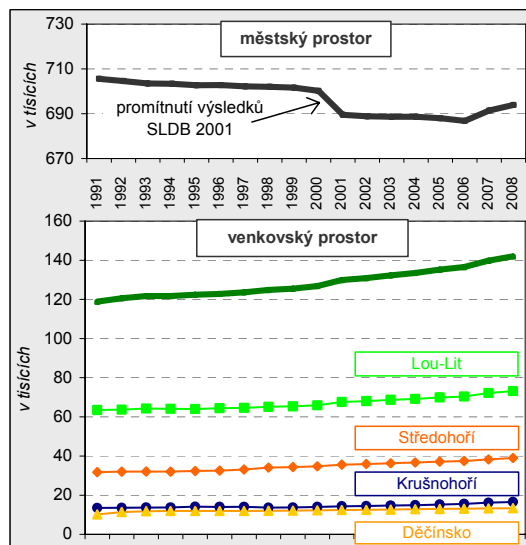
Průměrný věk:

podíl součtu dokončeného věku plus 0,5 roku jedinců dané populace a součtu jedinců populace

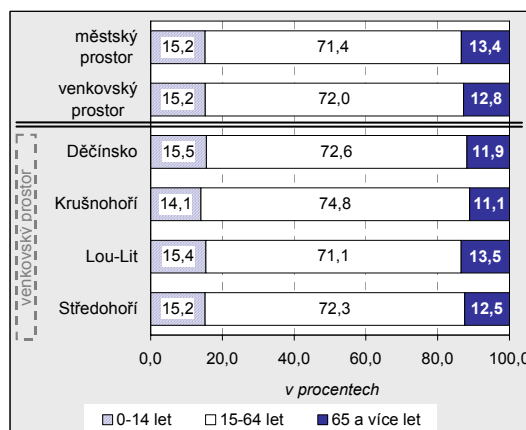
Počet obyvatel

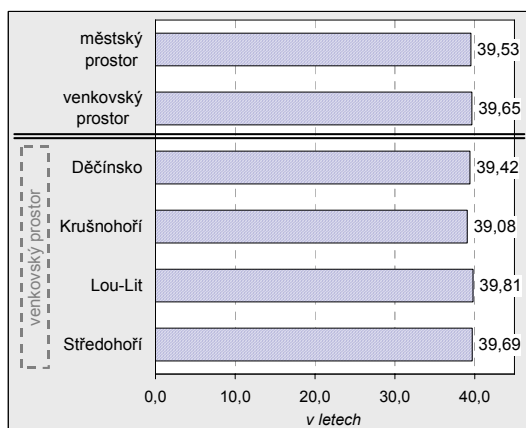
Vývoj počtu obyvatel

Věková struktura obyvatelstva

Průměrný věk

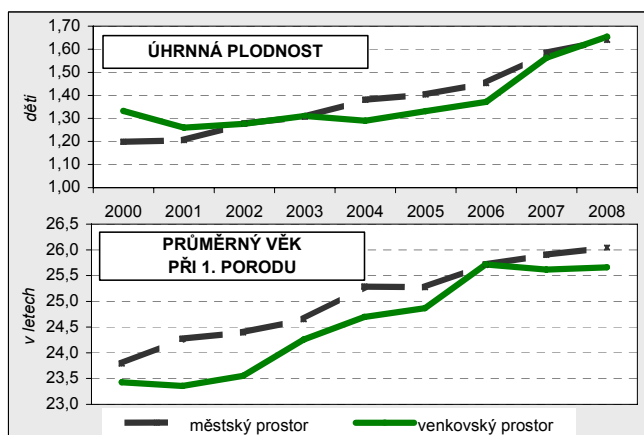
NAROZENÍ, PORODNOST, PLODNOST

Prostorové rozdělení počtu narozených dětí do městského a venkovského prostoru kopíruje rozložení obyvatelstva v Ústeckém kraji (téměř 85 % dětí se rodí ve městech).

O reprodukčním chování populace však více vypovídají poměrové ukazatele jako je **porodnost** a **plodnost**. Podle nich se v posledních letech relativně více dětí rodilo ve městech Ústeckého kraje než na venkově. Na venkově byly oba tyto ukazatele nižší, nicméně rozdíly nebyly velké a u plodnosti, která snižuje vliv odlišného složení obyvatelstva, byl rozdíl již téměř zanedbatelný. Navíc kopírují i velmi podobný vývoj: jak úhrnná plodnost, tak i průměrný věk při prvním porodu se vyvíjely téměř shodně, a tento trend se nijak nelišil od vývoje v celé České republice.

Na druhou stranu v tomto směru není venkov homogenním regionem a jednotlivé jeho oblasti se chovaly více či méně odlišně. Pokud budeme spolu s těmito mírami uvažovat například i **podíl narozených mimo manželství** (který je v Ústeckém kraji tradičně jedním z nejvyšších v celé republice), pak se z venkovských oblastí městům nejvíce podobá Děčínsko. U ostatních oblastí však již takové srovnání není jednoznačné. Například v oblasti Lounska-Litoměřicka je plodnost také relativně vysoká, ale reprodukční chování obyvatel se vcelku výrazně odlišuje od zbytku kraje jak z hlediska přístupu k manželství a dětem, tak i potratovosti (viz následující podkapitola).

Úhrnná plodnost, průměrný věk žen při 1. porodu

vše počítáno jako průměr let 2001 až 2008

Obecná míra porodnosti:

počet živě narozených na 1 000 obyvatel středního stavu

Obecná míra plodnosti:

počet živě narozených na 1 000 žen ve věku 15-49 let. Na rozdíl od porodnosti částečně eliminuje vliv odlišné věkové struktury v porovnávaných regionech.

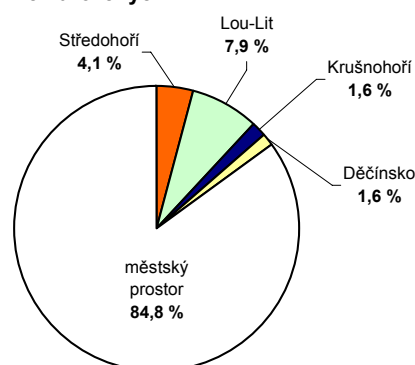
Podíl narozených mimo manželství:

podíl živě narozených mimo manželství na celkovém počtu živě narozených

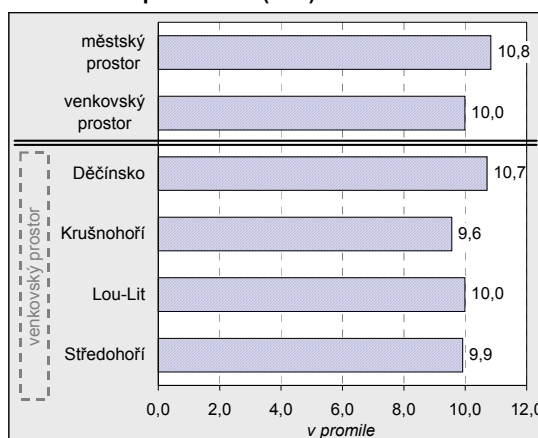
Úhrnná plodnost:

průměrný počet dětí narozených jedné ženě během jejího života za předpokladu, že by se obecná míra plodnosti podle věku během reprodukčního období ženy neměnila

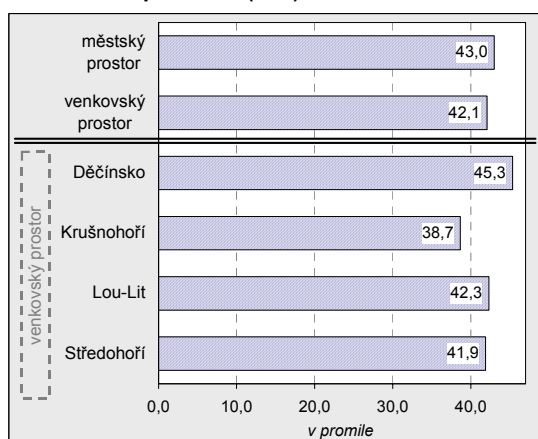
Počet živě narozených

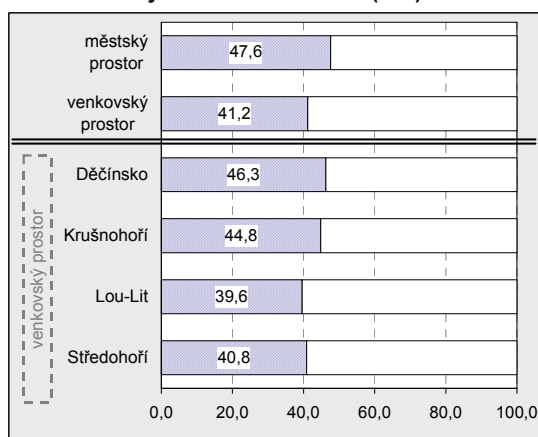
Obecná míra porodnosti (v ‰)

Obecná míra plodnosti (v ‰)

Podíl narozených mimo manželství (v %)

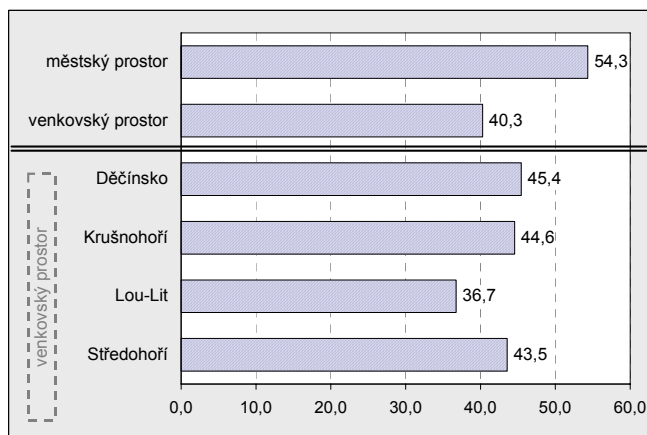
POTRATY A POTRATOVOST

Stejně tak jako ostatní demografické charakteristiky, i počty potratů jsou regionálně rozprostřené (mezi venkov a města) v zásadě v závislosti na počtu obyvatel. Mírně se však přece jen vychylují v neprospěch měst: na 83 % obyvatel kraje připadá více než 88 % potratů.

Ukazatele potratovosti řadí Ústecký kraj dlouhodobě mezi nejproblémovější kraje, a přestože jsou obecně **na venkově** (z různých důvodů) tyto charakteristiky **lepší** než ve městech, v Ústeckém kraji i venkovský prostor jako celek dosahuje v podstatě pouze průměrné potratovosti za celou Českou republiku. Výjimku představuje pouze lounsko-litoměřická oblast, která se v tomto směru od zbytku kraje výrazněji odlišuje (jeho vývoj nebyl po druhé světové válce tolik narušen odsunem původního obyvatelstva a navíc se svým charakterem nejvíce podobá venkovu, tak jak si jej většinou představujeme – s velkým významem zemědělství). Všechny ostatní venkovské oblasti překračují průměr celého venkovského prostoru. V některých oblastech, jako například ve Středohoří, svůj vliv sehrává například ta skutečnost, že jsou venkovským prostorem i ty obce, které jsou v podstatě satelity blízkých měst a obyvatelstvo v nich již žije spíše městským životem.

Pokud jde o dlouhodobý vývoj, města i venkovské oblasti kopírovaly celorepublikový **trend poklesu počtu potratů**, především umělých přerušeni těhotenství.

Potratový index

vše počítáno jako průměr let 2001 až 2008

Umělé přerušeni těhotenství:

legální ukončení těhotenství metodou miniinterrupce, kterou lze provést v raném stádiu těhotenství (tj. do 7. týdnu u prvoroďičky a do 8. týdnu u druhořodičky) a metodou jinou než miniinterrupcí do 12. týdne, u zdravotních důvodů do 24. týdne těhotenství

Hrubá míra potratovosti:

počet potratů na 1 000 obyvatel středního stavu

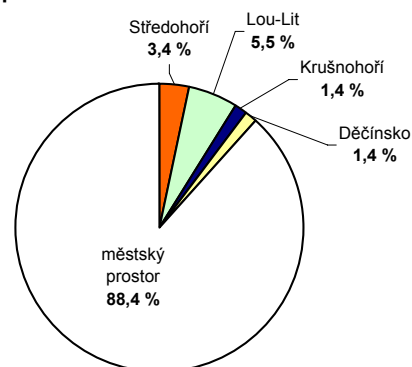
Obecná míra potratovosti:

počet potratů na 1 000 žen v reprodukčním věku (tj. 15 až 49 let)

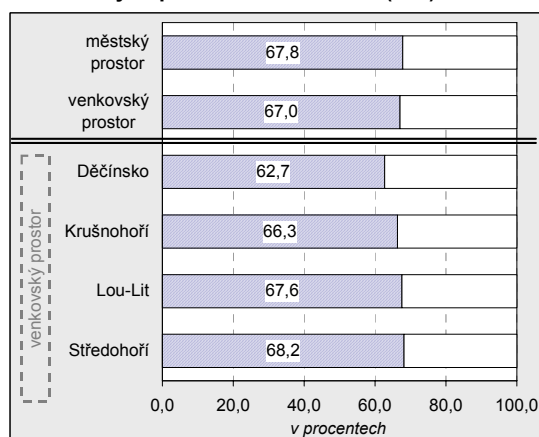
Potratový index:

počet potratů na 100 živě narozených

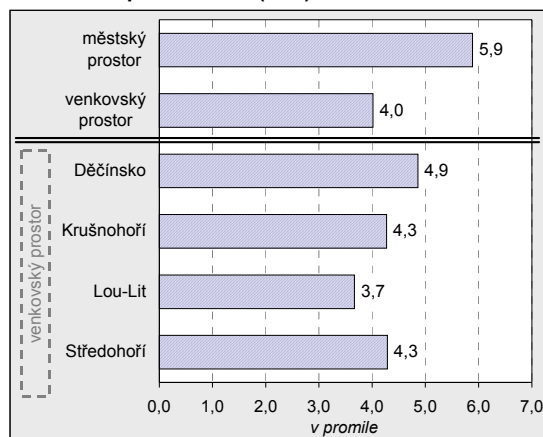
Počet potratů

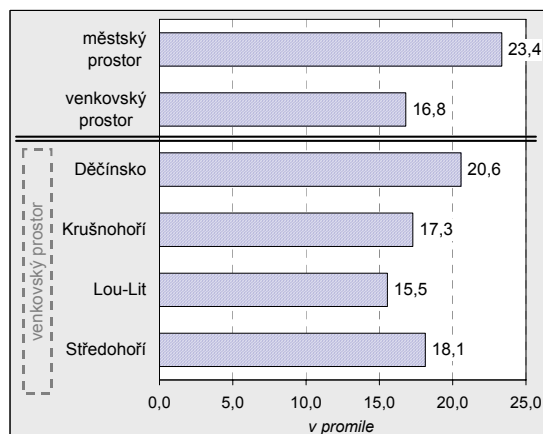
Podíl umělých přerušeni těhotenství (v %)

Hrubá míra potratovosti (v ‰)

Obecná míra potratovosti (v ‰)

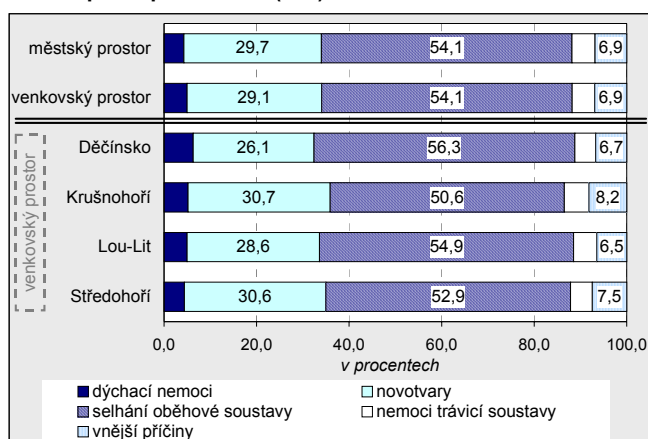

ZEMŘELÍ A ÚMRTNOST

Ve venkovském prostoru zemře téměř 17 % obyvatel Ústeckého kraje, což představuje zhruba stejný podíl, jakým se tyto oblasti podílí na celkovém počtu obyvatel. Už z toho lze usuzovat, že rozdíly v úmrtnosti mezi městy a venkovem nejsou nijak velké. Pokud budeme úmrtnost měřit **obecnou mírou úmrtnosti**, pak můžeme říci, že mírně vyšší je ve venkovském prostoru. Tento ukazatel nicméně může být výrazně ovlivněn věkovou strukturou populace. Z toho důvodu je vhodnější vliv věkové struktury eliminovat pomocí tzv. **standardizace**. I tyto výsledky však potvrzují, že úmrtnost je na venkově mírně vyšší a zároveň, že rozdíly mezi městy a venkovem jsou skutečně velmi malé (stejně tak existují jen velmi malé rozdíly ve struktuře příčin smrti: v obou regionech tradičně nejvíce lidí umírá na selhání oběhové soustavy a novotvary). Vliv věkové struktury na hodnoty obecné úmrtnosti je výrazný, a zcela opačný, v Krušnohoří (relativně mladá věková struktura obyvatel) a v oblasti Lounska-Litoměřicka (starší věková struktura).

Ústecký kraj patří mezi kraje s dlouhodobě vyšší úmrtností a z pohledu venkova a měst je nutné konstatovat, že ve všech oblastech je úmrtnost vyšší než je republikový průměr. Nejlépe na tom je oblast Lounska-Litoměřicka (kde je úmrtnost o 14 % nad průměrem ČR) a naopak nejhorší byla v posledních letech situace na Děčínsku (o 36 % vyšší úmrtnost než v ČR). Od zbytku kraje se Děčínsko lišilo také vyšším podílem úmrtí na dýchací nemoci a selhání oběhu.

Zemřelí podle příčin smrti (v %)

vše počítáno jako průměr let 2001 až 2008

Obecná míra úmrtnosti:

počet zemřelých na 1 000 obyvatel středního stavu

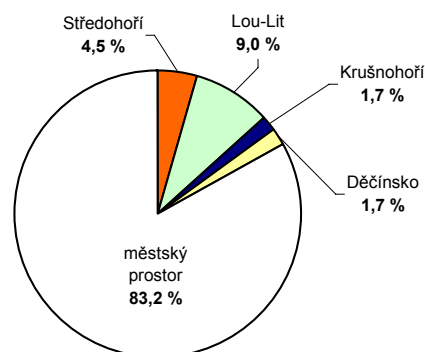
Standardizovaná míra úmrtnosti:

hypotetická míra úmrtnosti (počet zemřelých na 1 000 obyvatel), která vylučuje vliv odlišné věkové struktury v jednotlivých regionech. Ukazatel byl vypočten tzv. nepřímou standardizací (jako standard byla použita obecná míra úmrtnosti v České republice v roce 2008).

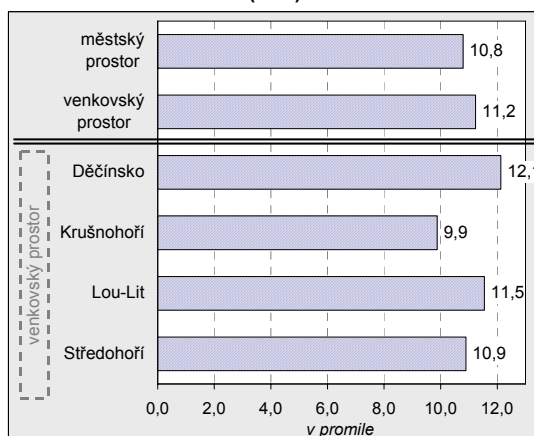
Podíl odvoděných:

podíl odvoděných na celkovém počtu obyvatel zjištěných při Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001

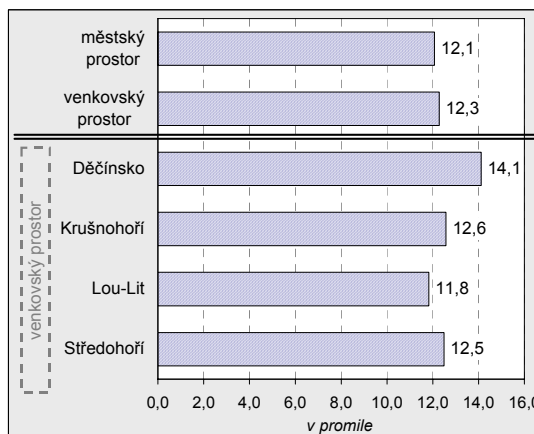
Počet zemřelých

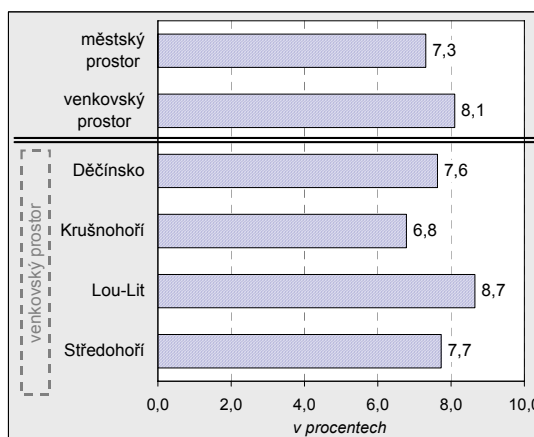
Obecná míra úmrtnosti (v ‰)

Standardizovaná míra úmrtnosti (v ‰)

Podíl odvoděných (v %)

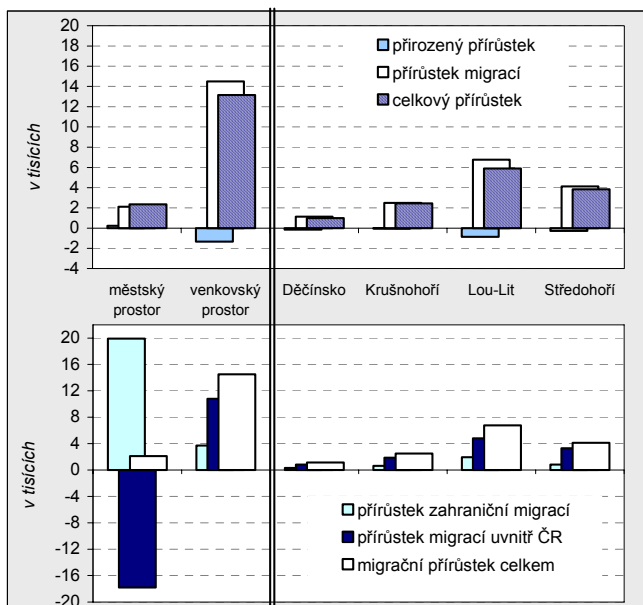
MIGRACE A PŘIROZENÝ PŘÍRŮSTEK

Na rozdíl od ostatních demografických charakteristik, celkový přírůstek obyvatel je vychýlen výrazně ve prospěch venkova, a to hlavně z důvodu velmi výrazného migračního přírůstku: na území venkovského prostoru připadá až 87 % migračního přírůstku celého Ústeckého kraje. Naopak pokud jde o **přirozený přírůstek**, byl na rozdíl od městského prostoru ve všech oblastech venkova negativní (tzn. v letech 2001 až 2008 se zde narodilo méně dětí než kolik lidí zemřelo).

V městském i venkovském prostoru Ústeckého kraje byl tedy **migrační přírůstek kladný** (více lidí se přistěhovalo než vystěhovalo). A to přesto, že ve městech docházelo k výraznému odlivu obyvatel jinam v rámci ČR. Tento odliv však byl zcela kompenzován zahraniční imigrací. Venkov naopak získával obyvatele migrací jak z ČR tak i ze zahraničí (zahraniční migrace zde hraje menší úlohu). Z pohledu mladých lidí, ve věku zakládání rodiny (20-40 let), je patrné, že města mladé lidi „ztrácela“, zatímco venkov je „získával“. Je však také nutno dodat, že v této věkové skupině i Ústecký kraj jako celek obyvatele dlouhodobě ztrácí (saldo stěhování mladých lidí je výrazně záporné).

Migrací získalo nejvíce obyvatel Lounsko-Litoměřicko, ale jedná se o největší oblast venkova, takže toto zjištění není nijak překvapivé. Relativně největší význam měla migrace pro Krušnohoří (a to i z pohledu mladých lidí), naopak nejmenší (přesto však stále výrazně kladné) pro oblast Děčína.

Migrační a přirozený přírůstek

migrační i přirozený přírůstek jsou počítány jako průměr let 2001 až 2008, podíl rodáků je k 1. 3. 2001 podle výsledků SLDB 2001

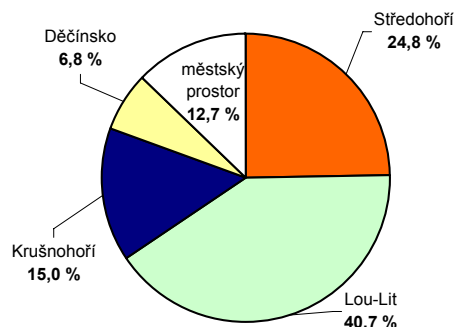
Migrační přírůstek (a přírůstek 20-40letých):

počítán jako průměr let 2001 až 2008

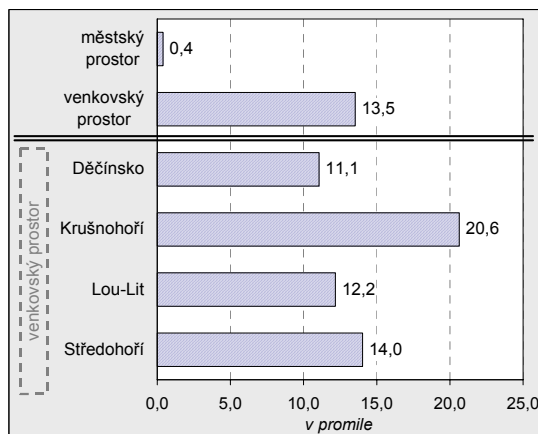
Podíl rodáků:

podíl obyvatel, kteří v době sčítání lidu uvedli, že bydlí ve stejné obci jako při narození (tj. v bydlišti matky při jejich narození)

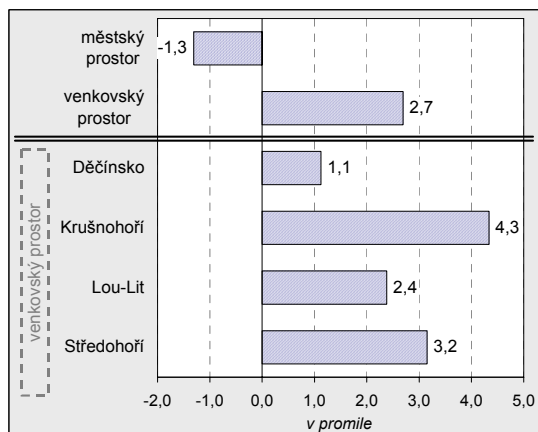
Přírůstek migrací

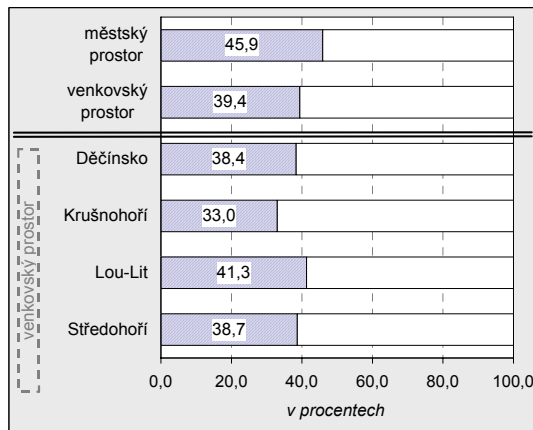
Migrační přírůstek (v ‰)

Migrační přírůstek 20-40letých (v ‰)

Podíl rodáků (v ‰)

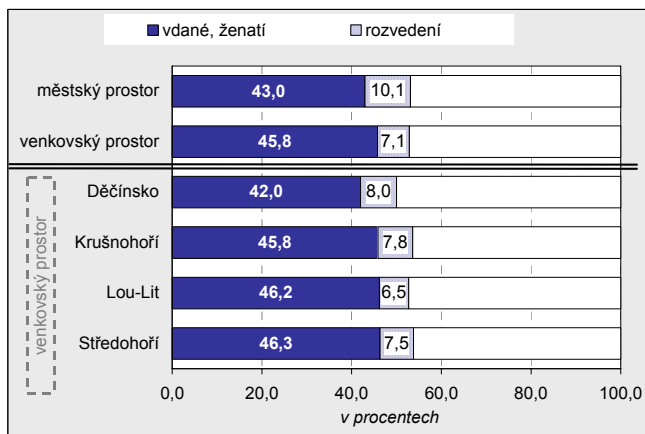

SŇATKY A ROZVODY

Obě demografické charakteristiky, jak sňatky, tak rozvody, jsou v zásadě opět regionálně rozprostřeny mezi města a venkov podle rozložení obyvatelstva mezi oba prostory. Již na první pohled je zde však patrné určité vychýlení počtu rozvodů směrem k městskému prostoru.

Míra sňatečnosti je ve městech i na venkově více méně stejná. Rozdíl 0,2 p. b. může být způsoben odlišnou věkovou strukturou v obou regionech (města mají mírně vyšší podíl obyvatel ve věku 20 až 34 let), způsobem evidence sňatků (tj. podle bydliště ženicha), ale také sociální situací. Na této úrovni zkoumání ukazatele však není možné říci, zda některý z těchto faktorů je určující. V případě **míry rozvodovosti** je již situace jiná. Z údajů posledních let je patrná výrazně vyšší rozvodovost ve městech (a to o více než 44 %). Je těžké odhadovat všechny příčiny tohoto rozdílu, ale jako jedno z hlavních vysvětlení se nabízí menší anonymita malých obcí oproti městům. Navíc tato větší rozvodovost ve městech je patrně dlouhodobá, neboť i údaje ze Sčítání lidu, domů a bytů v roce 2001 prokazují, že na venkově žije výrazně méně rozvedených než ve městech. Z pohledu jednotlivých venkovských oblastí je rozvodovost nejnižší v oblasti Lounska-Litoměřicka, což zapadá do celkové představy o tomto regionu jako regionu s dlouhodobě nepříznivějšími demografickými charakteristikami (tj. regionu, který oproti ostatním oblastem v kraji nebyl tolik zasažen předválečnými a poválečnými odsuny původních obyvatel).

Podíl vdaných, ženatých a rozvedených (v %)

s výjimkou podílů vdaných, ženatých a rozvedených je vše počítáno jako průměr let 2001 až 2008

Obecná míra sňatečnosti:

počet sňatků na 1 000 obyvatel středního stavu

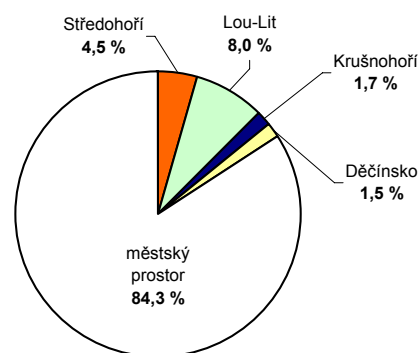
Obecná míra rozvodovosti:

počet rozvodů na 1 000 obyvatel středního stavu

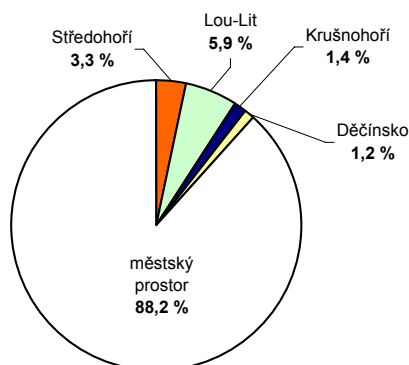
Podíl vdaných a ženatých a podíl rozvedených:

podíl na celkovém počtu obyvatel zjištěných při Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001

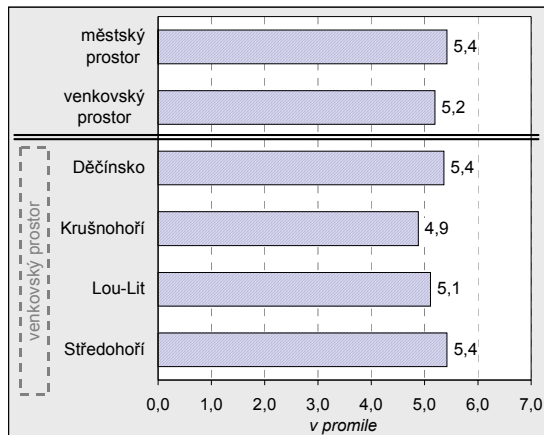
Počet sňatků

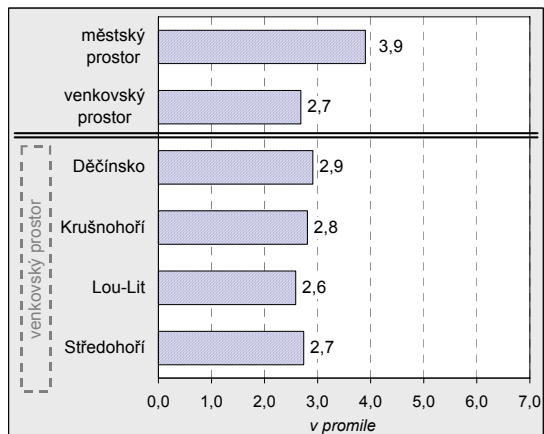
Počet rozvodů

Obecná míra sňatečnosti (v ‰)

Obecná míra rozvodovosti (v ‰)

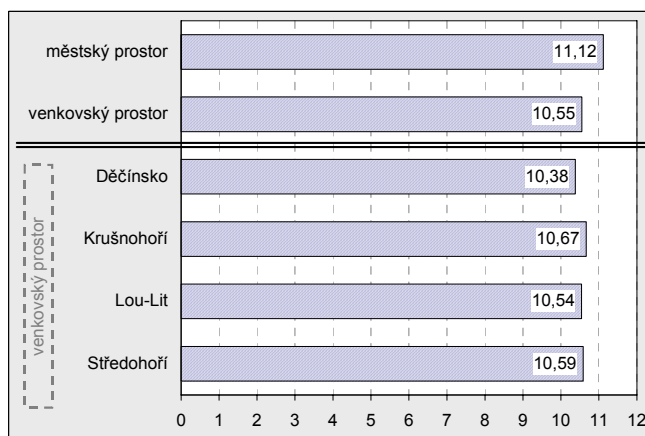

VZDĚLANOST, NÁBOŽENSTVÍ

Vzdělanost a náboženství jsou dalšími dvěma charakteristikami, které jsou jednak významné z pohledu rozdílů mezi venkovem a městy a jednak jsou na této úrovni dostupné (byť jen jednou za 10 let). Důležitá je samozřejmě i jejich vzájemná vazba, nicméně v této podkapitole se na této úrovni dostupnosti dat podíváme na každou z nich zvlášť. Ústecký kraj má z pohledu vzdělanosti dlouhodobě jedno z nejméně příznivých složení populace. Má relativně vysoký podíl obyvatel s **pouze základním vzděláním nebo bez vzdělání** a nízký **podíl vysokoškoláků**. Totéž se potvrzuje i v případě rozdělení kraje na města a venkov. Je tedy zcela evidentní, že tato nepříznivá skladba obyvatel jde napříč oběma prostory v porovnání s charakterově stejnými prostory České republiky. Na druhou stranu, pokud porovnáme venkov a město, přece jen je výrazně lepší situace ve městech. Podíl vysokoškolowsky vzdělaných je zde dvakrát vyšší než na venkově a nízkovzdělaných je o téměř 5 p. b. méně (na venkově je výrazně vyšší podíl se středním vzděláním bez maturity, ve městech s maturitou). Tento rozdíl mezi městy a venkovem potvrzuje například i jeden z mnoha možných indexů vzdělanosti.

Pokud jde o **podíl věřících**, i v Ústeckém kraji platí, že relativně více věřících je na venkově. Rozdíl však není příliš výrazný. Z pohledu jednotlivých venkovských oblastí je nejvíce věřících v tradiční zemědělské oblasti Lounska-Litoměřicka (každý pátý obyvatel je věřící), zatímco například v Krušnohoří je to až každý sedmý.

Index vzdělanosti (průměrný počet let vzdělání)

vše počítáno z výsledků Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001

Podíl obyvatel s nejvýše základním vzděláním:

podíl obyvatel se základním školou (vč. neukončeno) a bez vzdělání na celkovém počtu obyvatel ve věku 15 a více let

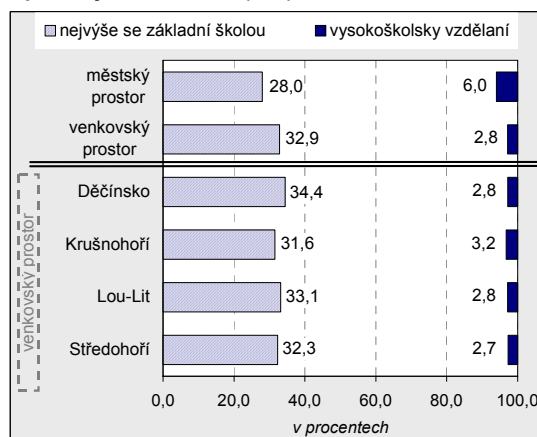
Index vzdělanosti:

průměrný počet let strávených formálním vzděláním (bez vzdělání - 0 let; ZŠ a neukončeno - 8 let; SOU bez maturity - 11 let; SS s maturitou 13 let; nástavba - 15 let; VŠ - 18 let)

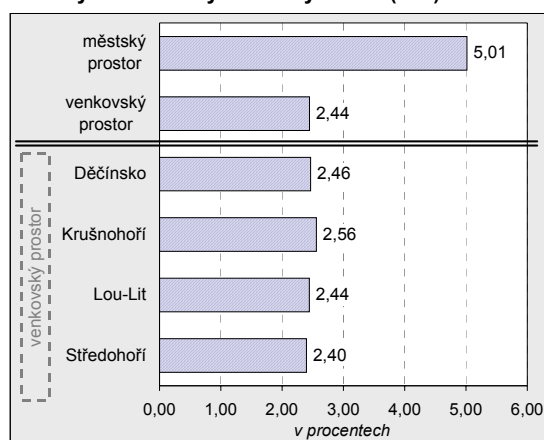
Podíl věřících:

podíl věřících na celkovém počtu obyvatel, u nichž bylo vyznání zjištěno

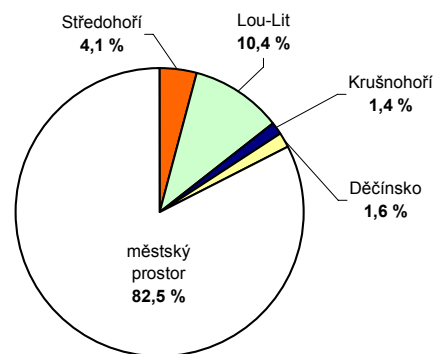
Podíl obyvatel nejvýše se základní školou a podíl vysokoškoláků (v %)

Podíl vysokoškolowsky vzdělaných žen (v %)

Počet věřících

Podíl věřících (v %)

